

4. Кондрашова Л. Формуючий потенціал навчання в сучасній вищій педагогічній школі // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 12-15.
5. Королева Т. П. Методическая подготовка учителя музыки: педагогическое моделирование. – Минск, 2005. – 213 с.
6. Мельничук С. Формування естетичної культури майбутніх учителів // Мистецтво та освіта. – 2004. – № 3. – С. 4-6.
7. Подольська С. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія. Навч. посібник. – К.: НФаУ, 2003. – 288 с.
8. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька. – К.: ППЮ, 2002. – 270 с.
9. Яворська Г. Х. Основи педагогіки. Навч. посібник. – Одеса: Юрид. літ-ра, 2002. – 304 с.

ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ – ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Петров В. С.

Луганський національний педагогічний університет
імені Тараса Шевченка

***Анотація.** У статті розглядаються особливості формування дизайнерських умінь і навичок студентів у вищому навчальному закладі, використання форм і методів, які сприяють формуванню професійної естетичної культури майбутніх дизайнерів при організації предметно-просторового середовища навчальних закладів.*

***Ключові слова:** формування дизайнерських умінь і навичок, формування професійної естетичної культури, організація предметно-просторового середовища.*

***Аннотация.** Петров В. С. Предметно-пространственная среда высших учебных заведений – один из путей формирования дизайнерских умений и навыков студентов. В статье рассматриваются особенности формирования дизайнерских умений и навыков студентов в высшем учебном заведении, использования форм и методов, которые содействуют формированию профессиональной эстетической культуры будущих дизайнеров при организации предметно-пространственной среды учебных заведений.*

***Ключевые слова:** формирование дизайнерских умений и навыков, формирование профессиональной эстетической культуры, организация предметно-пространственной среды.*

***Annotation.** Petrov V. The subject-spatial environment of higher educational institutions – one of ways of formation of design skills of students. Forming of teaching of students in higher educational establishment, use of forms and methods which assist forming of professional aesthetic culture of future designers during organization of in-spatial environment of educational establishments.*

***Key words:** forming of teaching, forming of professional aesthetic culture, organization of in-spatial environment.*

Постановка проблеми. Ускладнені вимоги, що пред'являються сьогодні до процесу формування проектно-образного мислення дизайнера, до дизайнерської діяльності та дизайнерської освіти, привертають увагу численних сучасних науковців – як практиків так і педагогів. Дизайн – це творча діяльність. Професійна сфера творчості дизайнера – формування функціонального та естетичного комфорту в навколишньому середовищі

потребує висококваліфікованих фахівців з великим творчим потенціалом. На сьогодні виникає гостра необхідність формування дизайнерських вмінь і навичок студентів, які могли би реально прогнозувати й моделювати образ, імідж і цінності навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження процесу формування проектно-образного мислення дизайнера відкриває нові можливості розуміння механізму народження проектно-ідеї та ефективних цілеспрямованих засобів організації просторового середовища навчального закладу. Існує значна кількість досліджень, у яких розглядаються окремі аспекти даної проблеми. Питання аналізу формування дизайнерських вмінь і навичок, виявлення окремих аспектів організації предметно-просторового середовища знайшло відображення у наукових працях фахівців у сфері дизайну (О. Бандера, Ю. Божка, О. Бойчука, В. Даниленка, В. Мироненка, С. Антоновича та ін.). Сучасні дослідження визначають інтер'єр навчальних закладів як один із важливих засобів інтенсифікації й ефективності процесу навчання. Поза тим предметно-просторове середовище дозволяє виявити гармонійну організацію процесу роботи і засвоєння знань, умінь та навичок студентів.

Мета: простежити впливи предметно-просторового середовища ВНЗ на формування фахових якостей майбутніх дизайнерів.

Отримані результати. Головне завдання сучасної педагогічної науки та практики – розкрити творчу індивідуальність, розкрити активність, ініціативність, самостійність майбутніх фахівців. Необхідно визначити і створити умови, які б стимулювали духовне зростання, пізнавальну спрямованість особистості. Україна у третьому тисячолітті переживає значні соціально-економічні зрушення. Вони зумовлюють реформування діяльності усіх соціальних інститутів суспільства. Провідним завданням цих інституцій має стати піднесення людини як найвищої цінності. Розвиток її інтелекту, творчих можливостей. На

розв'язання цих завдань спрямовані державні документи – Закон України «Про вищу освіту». На сьогодні освіта без поняття проектно-художніх, матеріально-просторових середовищ, характеристик і цінностей вже не можлива. Одним із найбільш актуальних питань є підготовка студента як носія знань зі своєї спеціальності, але і особистості, яка володіє основами дизайну. Конкретним проявом цього завдання може розглядатись необхідність грамотно, спираючись на закони дизайну, організувати предметне середовище навчального закладу. Мова йде, перш за все про те, щоб створити педагогічні умови і доцільно оформити інтер'єр студентами у навчальній аудиторії, оптимально організувати предметне середовище як основу ефективної праці студентів.

Дослідження процесу формування проектний-образного мислення дизайнера відкриває нові можливості розуміння механізму народження проектної ідеї і ефективних цілеспрямованих засобів організації просторового середовища навчального закладу.

Не можна не відзначити вплив предметно-просторового середовища навчання на свідомість особи, на ефективність учення і виховання. Невербальна сугестивна функція побудови дизайну безпосередньо визначає подальшу роботу студента. Естетичний чинник організації інтер'єру виступає організуючим началом і одним з найважливіших критеріїв оптимізації навчального процесу. Саме невербальний образний символізм предметно-просторового середовища здатний вплинути на інтелектуальні, естетичні і етичні формування особи студента, ефективність його навчання і виховання.

Інтер'єр навчального закладу покликаний акумулювати духовні ідеї суб'єкта пізнання і трансформувати їх в етично-естетичні цінності, детерміновані не тільки дією педагога, але і характером організації внутрішнього середовища аудиторії. У сферу предметно-просторового середовища входять об'єкти проектної і практичної діяльності, а саме

предметно-просторові комплекси, внутрішні простори будівель і споруд, відкриті міські простори і паркові ансамблі, предметні, ландшафтні і декоративні форми і комплекси їх устаткування і оснащення.

Володіючи даним матеріалом і в належному ступені використовуюючи його, ми тим самим сприятимемо процесу формування доцільних, комфортних і естетично повноцінних умов для здійснення побутової, суспільної і виробничої діяльності студента. Відповідно до яких студент може виконувати аналітичну, проектну, експериментально-досліджену, виробничо-управлінську і інші види професійної діяльності.

Чому доцільно учить студента, які «внутрішньоцехові» вимоги до освітнього процесу, що необхідно знати майбутньому «архітекторові» (носієві основ дизайну)? Ось основні питання, які стоять перед нами.

Традиційна школа відповідає однозначно – вчити слід практичному умінню проектувати. Для чого треба: дати уявлення про типологію об'ємно-просторових компонок в спорудах різного розміру і призначення і прийомах їх комбінаторики; знати за можливістю весь арсенал архітектурних «тем» і варіанти їх комбінацій в найбільш поширених компоновальних схемах; уміти «призначати» і міняти розмірні й геометричні параметри об'ємно-просторових побудов, що використовуються, залежно від функціонально-практичних і індивідуальних завдань проектування; уміти «промальовувати» початкові об'ємно-просторові схеми, пропонуючи конкретні конструктивні рішення і архітектурні деталі, варіанти їх декору або обробки, уточнюючи загальне враження від цих схем.

Методично ланцюжок цих професійних знань і умінь бездоганний, і побудовані на зазначених принципах програми навчання не випадково застосовуються у вищій школі повсюдно. Але ряд обставин обумовлюють сумнів в абсолютності цих принципів. Перше – з опису комплексу робіт випала завершуюча ланка – емоційно-образний результат, через що весь

ланцюжок і його окремі ланки втрачають невлівиме щось, те, що робить архітектуру мистецтвом. Друге – названа послідовність завдань і дій розрахована на стабільний «нерухомий» світ, утворений тектонічно закріпленими тілами і системами, матеріалами з незмінними властивостями.

Перший сумнів вирішується в реальній школі негласною установкою, що сповідається кожним архітектором: цінувати роботу вреспті-решт потрібно за її художніми достоїнствами. Що робить позиції архітектури, з одного боку, спірними (вона нічим не може довести правильність своїх рішень сторонньому). З іншого – таємничо-піднесеними. Може, необхідно повчитися градувати відчуття витонченого, ступінь артистичності? Іншими словами, виробити правила оцінки хоч би однієї сторони образу – його естетичної досконалості, залишивши питання смислового змісту на авторський розсуд. Але і це сьогодні недосяжно – розрізнити в реальній практиці «непривабливе» від «просто красивого» або «красивого у всіх відношеннях», виявляється, посилено лише кількісному суду експертів. А їх окремі думки, як правило, суперечливі.

Друге – не вирішується ніяк. Тому що для його розв'язання треба чи не повністю перебудувати учбові плани і програми, націлюючи їх на вивчення перш за все сучасних форм проектної практики, на аналіз нестандартних умов їх сприйняття, концентруючи увагу студентів на нестабільних і динамічних формах нашого буття, зокрема – на перспективних, футурологічних моделях його організації. Але для цього сьогодні немає умов.

Приклад – професійна література, яка зайнята в основному описом і перерахуванням всіх, що коли-небудь зустрічалися в історичних стилях архітектурних тем і мотивів, іноді аналізуючи їх форму (комп'ютерну, пластику, пропорції і т. ін.). Але навіть поверхневий погляд на ці описи

свідчить: число потенційних варіацій візуальних співскладових, які можна задіювати навіть в найконкретніших завданнях і ситуаціях, – нескінченно. А значить, намагатися завчити ці варіанти безглуздо.

Скоріше, слід навчати законам перетворення «натурального» зорового ряду, утвореного сприйняттям даного поєднання архітектурних форм, в конкретні емоційно-плотські реакції. Тоді архітектурна творчість перейде з області нескінченної сліпої комбінаторики (як при обертанні калейдоскопа) до цілеспрямованого пошуку художнього змісту. Але для цього треба спочатку систематизувати ці реакції – розбити на класи, види, встановити межі їх допустимих і «неправильних» поєднань.

Архітектурно-дизайнерське проектування різко відрізняється від архітектурного, оскільки має справу і з власне простором, і з просторовою організацією його функціонального змісту і матеріального наповнення. І всім їм треба знайти своє місце в алгоритмі проектних дій. Тоді самі по собі зовсім не обов'язкові часткові положення складаються в комплекс, систему взаємно підтримуючих одна одну вказівок, достатньо вільну, щоб не утрудняти фантазію і волю проектувальника, але обкреслену так, щоб позбавити його від тупикових проектних варіантів. От чому поняття «комплексність» (сукупність різнорідних дій і заходів, направлених на отримання цілісного наперед очікуваного результату) є ключовим у відповідях змісті допомоги.

Свідомо управляти цими процесами можна, якщо наперед встановити і навчитися використовувати закономірні зв'язки між порядком виконання тих або інших проектних пропозицій і у відповідь реакціями на них майбутнього середовищного організму: нам треба точно знати, які наші дії приведуть до реалізації авторського задуму.

Завдання не просте. Хоч би тому, що зміст категорії «середовище» є дуже рухомий, мінливий. На відміну від архітектурного, середовищний твір не можна представити як якийсь стабільно існуючий матеріально-

фізичний об'єкт, даний нам в зорових відчуттях. Образ середовища спочатку включає настрої, емоції його споживача, естетичне забарвлення його діяльності, яке просто не може бути завжди однакове. Більш того, середовище в принципі є динамічним, міняючи ідейний, а значить, і образний зміст залежно від того, які функції тут здійснюються в даний момент. Нарешті, середовищні відчуття безпосередньо залежать від природно виникаючих змін в облаштуванні процесів, що відбуваються тут. Що означає – архітектор-дизайнер складає не проект середовища в повному його розумінні, а вузько націлений варіант предметно-просторових поєднань, потрібних для їх виникнення і існування.

Сказане пояснює близькість методології архітектурного і архітектурно-дизайнерського проектування – обидві спеціальності мають справу із зоровими образами оточуючої нас реальності, використовуючи їх особливості для пробудження ідейно-естетичних реакцій глядача. Але тут же лежить і грань між архітектурою і середовищним дизайном: останній включає в орбіту своєї діяльності суперечливий і часто від нього не залежний предметний комплекс середовища.

Еволюція інтер'єру в цілому слідує за стилістичними змінами архітектури. Неможливо відокремити одне від іншого. Але інтер'єр разом з тим володіє тільки йому одному властивими рисами. Зокрема, інтер'єр чуйніше і диференційованіше реагує на зміни смаків і естетичних вимог. Дуже часто загальний стилістичний характер архітектури зберігається впродовж сторіч, а у внутрішні обробки за цей час вже проникають інші настрої, вносяться нові нюанси. Це пояснюється значною мірою особливим тісним зв'язком інтер'єру з життям, з побутом, з побажаннями і витребеньками замовників, що деколи вносили значні корективи до системи убрання приміщень.

Саме конструктивне планування інтер'єру більшою мірою впливає на формування особистості студента як дизайнера, де він проводить значну

частину свого часу. На жаль, предметне середовище аудиторії зв'язується тільки з організаційними зручностями, розрахованими на мінімальне витрачання часу на викладання і організацію учбово-виховного процесу та його сприйняття студентом. Тоді як сучасний стандарт освіти вимагає осмислення безлічі функцій і аспектів інтер'єру, що впливають на якість навчання, на результати якого впливає внутрішнє самопочуття студента, безпосередньо пов'язане з характером організації інтер'єру аудиторії.

Професійний рівень системи дизайн-освіти передбачає цілеспрямовану підготовку фахівців, що безпосередньо працюють у сферах дизайнерської практики, науки та освіти. У зв'язку з чим постає питання інформаційного забезпечення навчального процесу, створення його предметного середовища, що відповідає сучасному рівню розвитку дизайну та найкращому досвіду його викладання. Комплексний підхід розв'язання завдань, що виникають у ході професійної роботи дизайнера, передбачає розгляд будь-якого об'єкта у взаємодії з усім середовищем, що вимагає від дизайнера спеціальних знань.

Висновки. Творча людина – це людина, здатна по-новому обробляти інформацію, що є під рукою, – звичайні дані, що сприймаються органами чуттів, що доступні всім нам. Слід пам'ятати, що творчі здібності розвиваються, збагачуються і вдосконалюються протягом усього життя дизайнера. Розкривається творча індивідуальність, розвивається активність, ініціативність, самостійність майбутніх фахівців.

Це вимагає оволодіння знаннями щодо проблем матеріальної і проєктної культури, її естетичної складової, поглиблення усвідомленого естетичного сприйняття навколишнього світу, а також ролі, місця і можливостей в ньому сучасного дизайну, виховання естетичного смаку і стійких критеріїв оцінювання якості виробів та об'єктів предметного середовища. Засвоєння методів, притаманних проєктній культурі, розвиток творчої особистості – пріоритетні напрямки розвитку дизайнерської освіти.

В дослідженні розглянута актуальна в теоретичному та практичному плані проблема, що полягає в формуванні дизайнерських вмінь і навиків студента в організації предметно-просторового середовища навчальних закладів. Актуальність подальшого дослідження проблеми зумовлена тим, що сучасна система навчання та виховання недостатньо приділяє увагу дизайнерській підготовці майбутніх викладачів і проблемі виховання їх проектної культури як необхідного показника різносторонньої освіти ерудованого висококваліфікованого спеціаліста.

Література

1. Бабічев О.І., Швирка В. М. Мистецтво та становлення особистості студента (естетичний аспект): Методичний посібник. – Луганськ, 2005.
2. Ватданян Р. В. Мировая художественная культура. Архитектура. – М., 2003.
3. Заснич В. М. Основы творческо-конструкторской деятельности: методы и организация. – М., 2004.
4. Махлина С. Т. Искусство интерьера. – СПб., 1992.
5. Протопопов В. В. Дизайн интерьера. – М., 2004.
6. Сурина М. О. Цвет и символ в искусстве, дизайне и архитектуре. Серия «Школа дизайна». – М., 2003.
7. Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Основы теории. – М., 2004.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ОРКЕСТРОВОМУ КЛАСІ ЗА ВИМОГАМИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Пляченко Т. М.

Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Анотація. У статті розкрито зміст навчальної програми з оркестрового класу для студентів мистецького факультету педагогічного університету, які навчаються за кредитно-модульною системою.

Ключові слова: кредитно-модульна система навчання, організація навчального процесу, оркестровий клас.

Аннотация. Пляченко Т. Н. Подготовка будущего учителя музыки в оркестровом классе в соответствии с требованиями кредитно-модульной системы. В статье раскрыто содержание учебной программы по оркестровому классу для студентов факультета искусств педагогического университета, которые обучаются по кредитно-модульной системе.

Ключевые слова: кредитно-модульная система обучения, организация учебного процесса, оркестровый класс.

Annotation. Plyachenko T. The Training of the Future Music Teacher in an Orchestra Class According to the Demands of the Credit and Module System. In the article by the content of the educational program is revealed in an orchestra class for the students of the Department of Art of the Pedagogical University, who study according to the credit and module educational system.

Key words: the credit and module educational system, the organizing of the teaching process, an orchestra class.